

Rozdíly oproti ideálu

I u vznětových motorů je pohyb pístu realizován klikovým mechanismem s plynulým otáčením, takže nelze realizovat izochorickou změnu 4-1, a ani další vratné změny.

Porovnání se zážehovým motorem

Vznětové motory vykazují větší tepelnou účinnost než motory zážehové, protože hoření směsi probíhá při vyšší teplotě. Naproti tomu důsledkem vyšší teploty hoření je vznik mnohem většího množství škodlivých sloučenin NO_x ⁷ a tuhých zbytků po hoření.

Dvoudobá varianta vznětového motoru

Existují i zjednodušené motory, u kterých je počet dob redukován na dvě, podle stejného principu jako je využíváno u zážehového motoru. Dvoutaktní motor je jednodušší, má větší výkon při stejných otáčkách, ale horší účinnost ve větší části provozních parametrů.

Nutnost zapálení směsi u paliv malých výhřevností

V případě chudé palivové směsi nebo paliva s vyššími teplotami vznícení se motory vybavují žhavicí svíčkou umístěnou těsně před vstřikem paliva do válce. V případě paliv s velmi nízkou výhřevností (například bioplyn³) je motor vybaven i zapalovací svíčkou.

● Přepřňování spalovacích motorů

Cílem je zvýšit tlak vzduchu na sání pomocí dmyhadla

Spalovací motory bývají pro zvýšení výkonu vybavovány tzv. přepřňováním – zvýšení obsahu kyslíku a paliva ve válci zvýšením tlaku vzduchu na sání. K přepřňování se nejčastěji používá turbodmyhadlo²³ poháněné výfukovými spalinami. Alternativou jsou dmyhadla poháněné přes mechanický převod hřídelem motoru nebo rezonanční sací potrubí aj. [2], [7, s. 134 až 141].

Lze stalčovat i palivovou směs

V případě kapalných paliv se komprimuje před válcem motoru pouze vzduch, ale u plyných paliv je nutné komprimovat už směs paliva a vzduchu (tzn. palivo a vzduch je nutné smíchat již před stlačením). Za přepřňovacím orgánem je obvykle ještě chlazení, aby se zvýšila hustota vzduchu. Toto chlazení je také nutné u paliv s nízkou teplotou vznícení, aby nedocházelo k zamožápalu paliva.

Přepřňování snižuje opotřebení motoru

Přepřňování pomocí turbodmyhadla nebo rezonancí zvyšuje nejen výkon ale i účinnost motoru tím, že s přepřňováním je dosaženo stejného kroutícího momentu na hřídeli při nižších otáčkách a tedy i ztráty třením²⁴ v ložiscích jsou menší. Navíc se za určitých podmínek zlepšuje i spalování. Naopak při mechanickém pohonu dmyhadla účinnost motoru klesá [2, s. 82]. Výkony turbodmyhadel odpovídají asi 5 až 15 % výkonu motoru.

Podmínky pro použití přepřňování

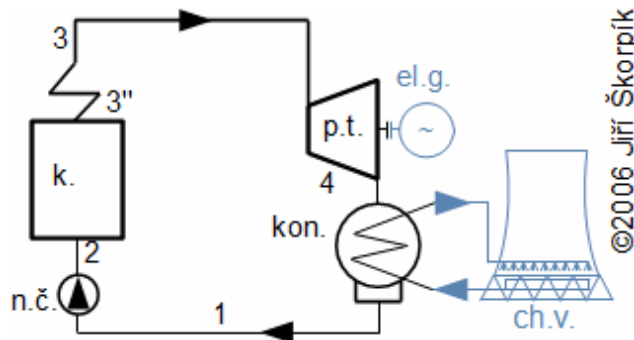
Přepřňování se používá především u vznětových motorů, u kterých nevedí větší tlak na vstupu. U zážehových oběhů má přepřňování smysl při použití paliv s vyšší zápalnou teplotou (např. letecký benzín) [2, s. 82], protože komprese palivové směsi musí končit před dosažením teploty samovznícení směsi nebo při nasávání vzduchu chudého na kyslík např. ve velkých výškách. Přepřňování lze ale také použít u zážehových motorů s malým kompresním poměrem válců apod.

Rankine-Clausiusův oběh (parní oběh)

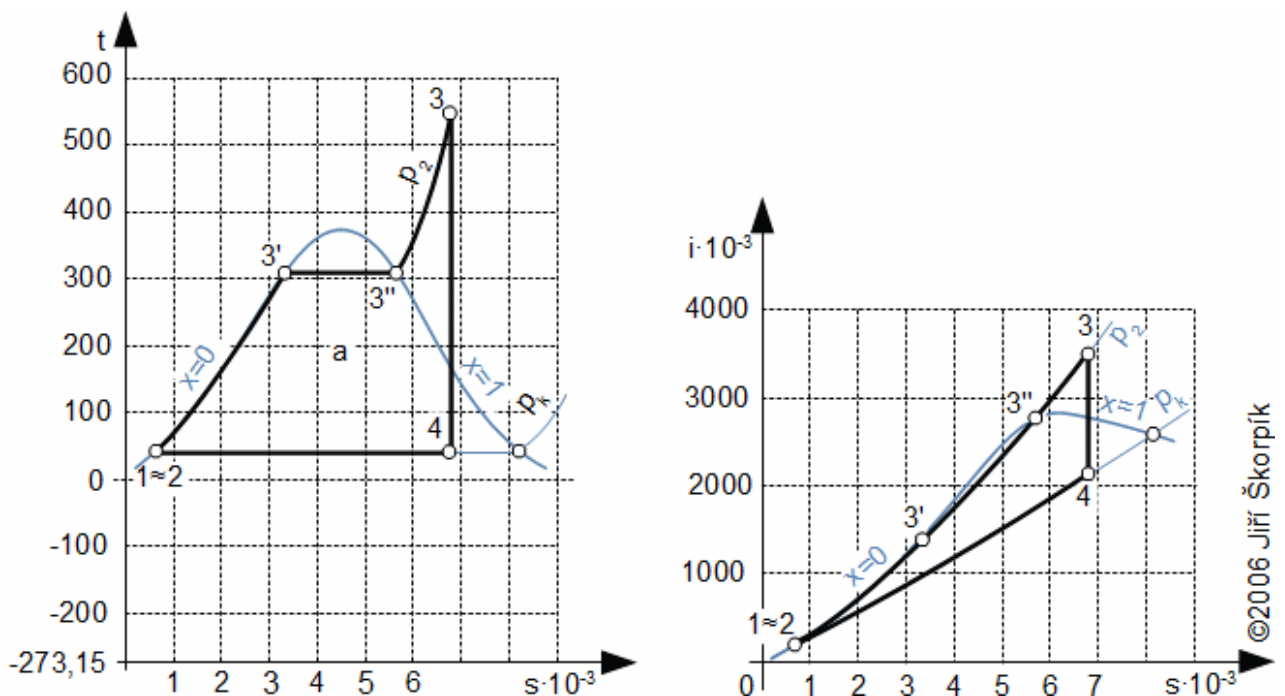
Parní oběh se realizuje v několika vzájemně propojených zařízeních

Jedná se o nejrozšířenější tepelný oběh v energetice. Parní oběh je zároveň nejdéle využívaný tepelný oběh. Pracovní látkou v tomto oběhu je voda, ale používají se i alternativní pracovní látky, viz kapitola Alternativní pracovní látky v parních obězích²⁵. Parní oběh se začal používat nejdříve pro transformaci tepla na práci pomocí pístových parních motorů¹, v současnosti je parní stroj nahrazen parními turbínami¹, ale princip oběhu to nemění, i když parní turbína je lopatkový stroj¹¹ a pístový parní motor je stroj objemový. Na rozdíl od oběhů spalovacích motorů se schéma parního oběhu skládá z několika vzájemně propojených zařízení, *Obrázek 621*, v T-s a i-s diagramech se zakreslují stavy pracovní látky na vstupech a výstupech se zařízení (*Obrázek 55*).

621 Základní schéma zařízení pro realizaci parního oběhu

k. parní kotel¹ (parogenerátor² v případě jaderných elektráren²; **p.t.** parní turbína popřípadě i jiný typ parního motoru; **el.g.** elektrický točivý generátor; **kon.** kondenzátor (uvnitř kondenzuje vodní pára); **ch.v.** chladicí věž pro chlazení vody zvyšováním relativní vlhkosti vzduchu⁴³; **n.č.** napájecí čerpadlo (zvyšuje tlak proudící vody do kotle).

55 Příklad parního oběhu v T-s a i-s diagramu vody a vodní páry

Stav páry v bodě 3 je 9,4 MPa, 550 °C, tlak kondenzace 9 kPa. i [J·kg⁻¹] měrná entalpie⁴³; t [°C] teplota; x [-] suchost páry (poměr hmotnosti páry ve vzorku k celkové hmotnosti vzorku).